

UVEDENÍ DO PROBLEMATIKY RODINNÉHO PODNIKÁNÍ

Ing. Veronika Volfová

Rodinný podnik

- Rodinné podniky se v Evropě považovaly dlouho za zastaralý model – přisuzovala se jim strnulost, touha po majetku, nepohyblivost.
- Dnes se považují za daleko více pružnější a více zaměřené na své cíle, než externí pracovníci – do svého podniku totiž vkládají své finanční prostředky a mívají mnoho závazků k podniku, ale i k následníkům v rodině.
- Rodinné podniky jsou vysoce emocionální ve vnímání i řízení, a mají vybudovanou rodinnou kulturu – samotný podnik představuje životní dílo podnikatele.
- Pro další růst v podniku je důležitá komunikace v trojúhelníku rodina, podnik a trh – zapojováním dalších podílníků mohou vznikat krizové situace.

Rodinný podnik

- Rodinné podniky jsou největším zdrojem pracovních míst v soukromém sektoru.
- Rodinné podnikání má pevné a mimořádně důležité místo v české i evropské ekonomice.
- Jsou schopné rychle se přizpůsobit změnám v ekonomicko-sociálním prostředí.
- Hrají zásadní úlohu v regionálním rozvoji, vytvářejí trvalá pouta se zaměstnanci, zákazníky, dodavateli a místními komunitami.

Rodinný podnik

- Vykazují vysokou míru poctivosti a originální firemní kultury.
- Rodinné firmy a farmy přispívají k prevenci vylidňování venkova a jsou nositeli původních produktů.
- Jsou nejlepšími příklady v oblasti společenské odpovědnosti firem včetně aktivní péče o životní prostředí, ve kterém firmy dlouhodobě působí.

Rodinný podnik

- Rodinné podniky bývají budovány s perspektivou dlouhodobé existence za hranice několika generací.
- Cílem rodinných podniků nebývá co nejrychleji zbohatnout, ale vybudovat něco, co přetrvá a zajistí obživu nejen generaci současné, ale i těm následujícím. Proto rodinné podniky mnohem více než jiné investují zisky zpět do rozvoje svého podnikání.
- Rodinné podnikání má mnoho kladů funguje zde větší pospolitost členů rodiny, neformální vazby a to vytváří silnou podnikovou strukturu.
- Podnik je často vnímán jako rodinná hodnota, kterou stojí za to rozvíjet – z toho plyne velké podnikatelské nasazení zakladatelů.

Rodinný podnik

- Rodinný podnik se zdá ideálním modelem pro řízení podniku.
- V případě, že se ho nepodaří správně nastavit, může stát hrobem nejen samotného podnikání, ale i fungujících rodinných vztahů.
- Pokud podnikatelský záměr nevyjde a podnik zkrachuje, znamená to, že o zdroj příjmů nepřišel jen někdo, ale všichni z rodiny.
- O přežití rodinných podniků bojují členové rodiny daleko houževnatěji a zatvrzeleji než v podnicích ostatních.

Rodinný podnik

- Rodinné podniky tvoří páteř světového hospodářství.
- Vytváří 70-90 % celosvětového HDP.
- Poskytují zaměstnání 60-80 % zaměstnanců.
- Jsou odolnější vůči krizím a jsou založené na vysoké odpovědnosti k okolí. (MPO,2023)
- Světově známé rodinné podniky: Volkswagen, Walmart, DuPont, Arcelor Mittal
- Nejstarším rodinným podnikem je japonská firma Hoshi Ryokan (718) zaměřující se na hotelnictví.

Rodinný podnik

- Rodinné podniky tvoří zhruba 40 % tuzemského HDP a jejich podíl a význam na trhu roste.
- Specifickými rysy rodinných firem je vysoký smysl pro sociální citění, důraz na kvalitu, tradici a motivaci plynoucí z vlastnictví podniku.
- Neusilují o maximalizaci krátkodobého zisku, naopak jsou schopny obětovat zisk k zajištění dalšího rozvoje firmy.

Rodinný podnik

Rodinný podnik - definice

- Jednotná definice rodinného podnikání v podstatě neexistuje, každý autor, odborník, legislativa vymezuje definici rodinného podniku podle různých kritérií.
- Shanker a Astrachan (2004) vymezili 3 definice rodinných podniků, které se liší mírou zapojení rodiny do podnikání.
  1. **Široká definice:** rodina má strategický vliv na další směřování podniku (nikoli však nutně strategickou většinu ve smyslu akcií) a kde existuje záměr stávajících vlastníků udržet podnik v rodině.
  2. **Středně široká definice:** zakladatel či jeho potomci podnik řídí a mají nad ním vlastnickou kontrolu.
  3. **Úzká definice:** angažuje se více rodinných generací, rodina podnik přímo řídí a také vlastní a více než jeden člen rodiny v něm má významné manažerské postavení.

Rodinný podnik – definice

- V roce 2017 vláda schválila definici rodinného podnikání.
- „Rodinným podnikem je rodinná obchodní korporace nebo rodinná živnost“.
- **Rodinná korporace** je obchodní korporace, ve které členové jedné rodiny přímo nebo nepřímo vykonávají většinu hlasovacích práv a alespoň jeden člen této rodiny je členem statutárního orgánu této obchodní korporace; znaky rodinné obchodní korporace jsou splněny i tehdy, je-li jediným jejím společníkem člen jedné rodiny, který je současně členem statutárního orgánu, a alespoň jeden jiný člen téže rodiny je členem jejího statutárního orgánu, jejím zaměstnancem, jejím prokuristou nebo členem její dozorčí rady. Za rodinnou obchodní korporaci se považuje také obchodní korporace, ve které většinu hlasovacích práv vykonává ve prospěch jedné rodiny fundace nebo svěřenský správce svěřenského fondu, pokud je současně alespoň jeden člen této rodiny členem statutárního orgánu fundace, nebo svěřenský správce svěřenského fondu.

Rodinný podnik – definice

- **Rodinná živnost** je podnikání, na kterém se svojí prací anebo majetkem podílejí nejméně dva členové jedné rodiny a nejméně jeden z členů této rodiny je držitelem živnostenského nebo jiného obdobného oprávnění nebo je oprávněn k podnikání z jiného důvodu.
- Za **členy jedné rodiny** se pro účely rodinného podniku považují společně pracující manželé nebo partneři*, nebo alespoň s jedním z manželů nebo partnerů i jejich příbuzní až do čtvrtého stupně, osoby s manžely nebo partnery sešvagřené až do třetího stupně, dále osoby příbuzné v přímé linii, nebo sourozenci.

Stav rodinného podnikání v ČR

- Problematika rodinného podnikání a rodinných firem v ČR velmi aktuální – je mu ale věnována jen velmi malá pozornost.
- V ČR je to poměrně mladá disciplína – podnikání bylo možné až po sametové revoluci.
- Po roce 1989 chtělo mnoho tradičních podnikatelských rodin navázat na podnikatelskou tradici svých předků.
- Překážky, na které narazily, byly především mezery v legislativě, nedostatek zkušeností s podnikatelskou činností – mnoho rodinných podniků díky tomu zaniklo.

Stav rodinného podnikání v ČR

- Většina rodinných podniků začíná jako podnikatel – fyzická osoba, později dojde k transformaci na osobu právnickou.
- Nejoblíbenější právní formou mezi rodinnými podniky je společnost s ručením omezeným. (snaží se minimalizovat finanční dopady případného podnikatelského neúspěchu na svoji rodinu).
- V ČR patří rodinné podniky především do kategorie malých a středních podniků, jejichž obrat nepřesahuje 10 mil. EUR.
- Rodinné podniky založené po roce 1989 začínají přecházet do fáze generační obměny, což je pro české prostředí rodinných podniků nová oblast, se kterou nemají zkušenosti.

Stav rodinného podnikání v ČR

- Rodinné podniky v ČR lze obecně klasifikovat podle dvou kritérií: stáří a velikostí (historie) podniku – jejich kombinací vznikají 4 základní kategorie.

		<u>Historie firmy</u>	
		Dlouhá	Krátká
<u>Velikost firmy</u>	Malá	Menší tradiční restituované rodinné podniky – zejm. menší živnosti, řemesla apod. 1	Nové malé a střední firmy založené po roce 1989 2
	Velká a střední	Velké, popř. střední restituované prvorepublikové firmy 3	Nové firmy založené po roce 1989 4

Stav rodinného podnikání v ČR

- Rodinné podniky v ČR lze obecně klasifikovat podle dvou kritérií: stáří a velikostí (historie) podniku – jejich kombinací vznikají 4 základní kategorie:
- **1. podniky velké, střední s dlouhou historií** (většinou více než 100 let s mnoha generacemi),
  - podniky, které byly v roce 1948 zcizeny a po revoluci navraceny,
  - př. Petrof – výrobce pián, Porkert – výrobce kuchyňských pomocníků, ZON – výrobce sycených nápojů.
- **2. restituované podniky**
  - malé, mikro podniky, tradiční řemeslné výroby, místní hotely, restaurace, obchody, řeznictví, pekařství, vinařství...,
  - v minulosti se dědily z generace na generaci, dnes jsou to živnostníci, kterým pomáhají ostatní členové rodiny,
  - je pro ně charakteristická podnikatelská tradice, kterou si podniky udržely i přes znárodnění.

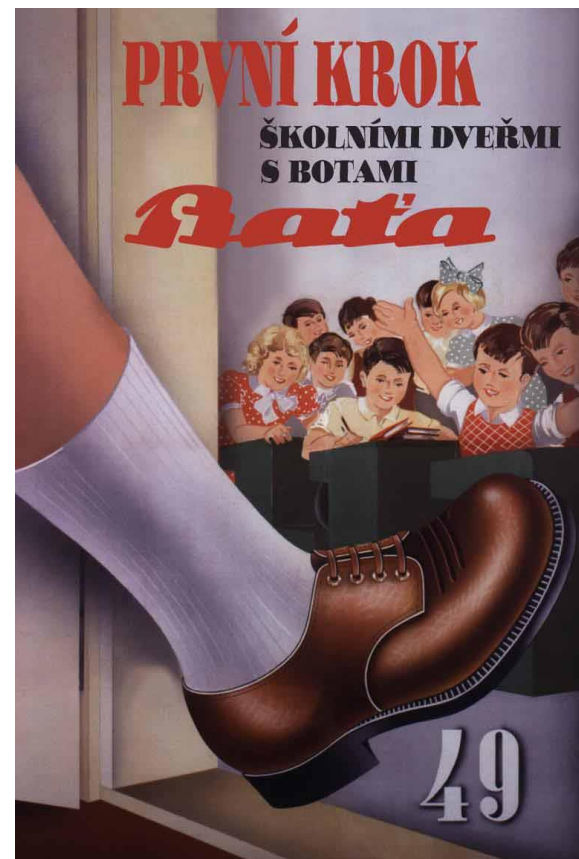
Stav rodinného podnikání v ČR

- 3. a 4. zahrnuje malé, střední a velké rodinné podniky založené po roce 1989
  - i přes to, že u těchto podniků začínají být patrné znaky rodinného podnikání, sami sebe ještě za rodinný podnik nepovažují,
  - nemají ještě vybudované silné kultury.
- Mimo čtyř základních kategorií můžeme vymezit specifické formy rodinného podnikání:
  - restituované zemědělské farmy,
  - panství bývalých aristokratických rodin.

Stav rodinného podnikání v ČR

- AMSP připravila projekt Rodinný podnik ČR, do kterého se mohou od roku 2020 registrovat obchodní korporace a rodinné živnosti.
- Do registru se zapsalo přes 1 100 firem.
- Výhody pro rodinnou firmu, která se do projektu registruje:
  - právo využívat oficiální označení rodinný podnik,
  - benefity u partnerů projektu (slevy na různé služby).

České rodinné podniky s dlouhou tradicí

České rodinné podniky s dlouhou tradicí

První česká největší v rak.-uhér. mocnářství
parostrojně zařízená továrna na
piana, pianina, harmonia a varhany
(cottagevé varhany amer. rozl. soustav)

Ant. Petrofa

v Hradci Králové,

nabízí za nejlevnější ceny rozličné druhy svých továr-
ních výrobků s 5letou zárukou nástroje.

Školní a salonní
harmonia
též na měsíční
splátky
počínaje od 4 zl.
výše.

Piana a pianina
na splátky
dle vzájemného
dohodnutí.

Cenníky na požádání zdarma a franko.

České rodinné podniky s dlouhou tradicí

Speciální továrny strojů pro domácnost

Porkert & Spol.

Skuhrov n. Bělou, stan. dráhy Solnice.

Žádejte ve všech obchodech pro svoji domácnost
jediné originál kuchyňských strojů se známkou
„IDEAL P & C“

Roční výroba
přes 500.000 strojů.
Založeno 1906.

Speciální slévárna pro hromadnou výrobu veškerých
odlitek ze šedé litiny.

Literatura

- Koráb, V., Hanzelková, A., Mihalisko, M. (2008). Rodinné podnikání. Brno: Computer Press, a. s. ISBN 978-80-251-1843-6.
- Martel. J. (2017). Rodinné firmy na rozcestí. Jak postupovat při nástupnictví, dědictví a udržení rodinné soudržnosti. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-0332-4.
- Petrof. (2023). O Petrofu. Dostupné z: <https://www.petrof.cz/o-petrofu>
- Porkert. (2023). O nás. Dostupné z: <https://www.porkert-original.cz/o-nas>
- Baťa. (2023). Historie společnosti. Dostupné z: <https://www.bata.com/cz/historie-spolecnosti.html>
- AMSP. (2018). Nástupnická strategie. Dostupné z: <https://amsp.cz/wp-content/uploads/2018/02/N%C3%A1stupnick%C3%A1-strategie-v-%C4%8Desk%C3%BDch-rodinn%C3%BDch-podnic%C3%ADch.pdf>
- MPO. (2023). Změna definice rodinného podniku v České Republice. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/rodinne-podnikani/zmena-definice-rodinneho-podniku-v-ceske-republice---265670/>